

Pariserkommunen

Peter Kropotkin

Innehåll

I.	3
II.	4

I.

Den 18 mars 1871 reste sig folket i Paris emot en allmänt föraktad och avskydd regering och proklamerade Paris som en oavhängig, fri, sig själv förvaltande stad.

Denna omstörtning av den centralistiska statsmakten försiggick utan de vid en revolution vanliga företeelserna: utan bösskott och utan strömmar av blod, utgjutet på barrikaderna. De maktägande flydde för det på gatorna uppträdande, beväpnade folket; trupperna utrymde staden, ämbetsmännen drogo i största hast åstad till Versailles, samtidigt som de släpade med sig allt vad de kunde bortföra. Regeringen försvann som en stinkande, ruten vattenpöl för vårvindens fläktar, och morgonen den 19 mars var Paris befriad från smutsen, som förpästade den stora staden.

På så sätt inledde denna revolution en ny period i revolutionernas kedja, genom vilka folken bana sig väg ur slaveriet till friheten. Med ordet »Pariserkommunen» blev en ny idé framfödd, en idé, som dessutom var kallad att bli utgångsbasen för de framtida revolutionerna.

Som det alltid är fallet med stora idéer, så var heller icke denna något resultat av någon filosofes tänkande, av en enskild individs, utan den blev född av den allmänna tidsströmningen, den framsprang ur hela folkets hjärta. Men den var i början oklar, och även bland dem, som omsatte idén i verkligheten och gävo sina liv för densamma, var den i början icke framställd i den klarhet, som vi i dag uppfatta den. Dessa kämpar voro icke själva medvetna varken över den revolutions väsen, som de igångsatt, ej heller över de nya principernas fruktbarhet, vilka de sökte realisera. Först efter detta praktiska försök kunde man överskåda den framtida utsträckningen och tillämpningen av begreppet, och först genom det tankens arbete, som sedan denna tid försiggick, blev den nya principen mer och mer förklarad och preciserad, så att den framträdde i hela sin klarhet, skönhet och rättvisa och hela vikten av dess konsekvenser läto sig sammanfattas.

Sedan socialismen hade fått ny fart under de fem à sex åren närmast före kommunen, så var det i synnerhet ett spörsmål, som upptog intresset hos alla dem, som arbetade på den sociala revolutionen. Det gällde att komma till klarhet om huru de politiska organ skulle se ut, som bäst kunde anpassas till den stora sociala omvandlingen, som på grund av den moderna industrialismens utveckling förestår vår generation, vars resultat blir avskaffandet av privategendom och i dess ställe införandet av gemensamhetsegendom av hela det ofantliga kapital, som upphopats av föregående generation.

»Arbetarnas internationella association» besvarade denna fråga. Organisationerna, sade de, böra icke begränsas till en nation, de måste arbeta sig ut över de uppdragna konstlade gränserna. Och snart trängde denna tanke in i folken hjärtan och erövrade människorna. Sedan dess har Internationalen levat, trots all förföljelse från reaktionens förenade band. Och om en dag de hinder, som man lagt i dess väg, avlägsnas av folken, så blir den starkare än någonsin.

Vilka äro nu de beståndsdelar, som vi ännu i dag finna av denna stora sammanslutning?

Två mäktiga idéströmningar svara på denna fråga. Den ena kallar sig regering genom folket, folkstat, folkherravälde, den andra anarkismen.

Efter de tyska socialisternas åsikt måste staten sätta sig i besittning av alla samhällsliga rikedomar och fördela dem mellan arbetareassociationerna. Den måste taga hand om produktion och utbyte och vaka över den personliga säkerheten såväl som över samhällets funktioner i alla avseenden.

Däremot påstå de romanska ländernas socialister, stödda på erfarenheten, att en sådan stat, fullständigt - bortsett därifrån, att dess existens överhuvudtaget är omöjlig - skulle bli det värsta tyranni, och de uppställa emot detta ideal ett nytt, som framsprungit ur det förgångna: anarkismen.

Detta ord betyder statens fullständiga avskaffande och ersättande med folkets fria sammanslutningar, produktions- och konsumtionsföreningar.

Även många statsvänner, som äro mindre påverkade av härskar-fördomar, tillstå, att anarkismen företräder en mera ideell organisation, än den som kan erhållas genom folkstaten.

Men, fortsätta de, möjligheten att förverkliga det anarkistiska idealet ligger så långt fjärran avlägset, att det är vansinne, att redan nu befatta sig därmed.

Och å andra sidan saknade de anarkistiska teorierna en påtaglig och tillika enkel form för att klarlägga sin utgångspunkt, för att kunna giva gestalt åt sin tankerikedom, och för att visa, att dessa tankar stödjä sig

på en bland folket redan existerande rörelse. Produktions- och konsumtionsorganisationerna, som förbrödra sig över de uppdragna gränserna, och ställa sig utom den bestående staten, syntes ännu för obestämda, för litet överensstämmande med de faktiska förhållandena. Dessutom var det lätt att inse, att en sådan organisation omöjlig kunde i sig innesluta alla de mångfaldiga mänskliga förhållandena. Det måste därför skapas en form, som var klarare, mera avrundad och belysande, men som också hämtade sina viktigaste element ur den förhandenvarande verkligheten.

Naturligtvis, om det icke hade gällt någonting annat än att utkläcka en teori, hade vi i sanning sagt: Blotta teorier hava endast ringa värde. Men så länge en ny idé icke har funnit sitt klara uttryck, som klart tolkar och räknar med det bestående, kan den icke bemäktiga sig sinnena och ingalunda elda dem till någon avgörande kamp. Folket kastar sig icke i det obekanta, utan att kunna stödja sig på en bestämd och klart formulerad idé, som tjänar det, så att säga, till språngbräda vid dess utgångspunkt.

Och denna utgångspunkt anvisar oss livet självt.

II.

Fem månader var Paris avskuren från yttervärlden genom den tyska arméns belägring, fullständigt hänvisad åt sig själv. Härigenom hade dess befolkning lärt känna de ekonomiska, moraliska och andliga hjälpkällor de kunde förfoga över. Ja, folket hade klart lärt att känna och använda sin makt. Samtidigt hade det emellertid också kommit till insikt, att de horder av svaga pratmakare, som tillvällade sig makten, icke voro förmögna att sätta i stånd Frankrikes försvar eller realisera den inre utvecklingens krav.

Folket såg hur regeringen motsatte sig allt, som genom befruktning av storstadens intelligens kunnat komma att slå ut i vacker blom. Det hade lärt sig inse något än viktigare: det insåg varje regerings vanmakt och oduglighet, att avvärja en stor olycka och befordra utvecklingen. Det hade under belägringen lidit under det förskräckligaste tillstånd, under eländet bland arbetarna och stadens försvarare, emot vilket stod en utmanande lyx.. Och tack vare regeringen måste det se alla sina försök att göra ett slut på detta skändliga regementet slå fel. Så ofta folket var i begrepp att följa en frihetsrörelse, lade regeringen bojar på det. Och så föddes idén alldeles av sig själv, att organisera Paris som oavhängig kommun och inom dess murar verkställa det som folkandan dikterade.

Kommunen! - var på allas läppar.

Kommunen år 1871 kunde icke bliva något annat än ett första svagt försök. Framsprungen vid slutet av ett krig, hotad av två arméer, som voro färdiga att förbinda sig för att kuva folket, vågade den sig icke att fullt kasta sig in på det ekonomiska gebitet. Den proklamerade sig icke som socialistisk och skred varken till expropriation av kapital eller till organiserandet av arbetet, ja, icke en gång till en grundlig undersökning av stadens hjälpkällor. Den bröt icke ens med statens eller representativregeringens traditioner och försökte icke att i det stora förverkliga denna enkla organisation, som den lät ana genom att proklamera full oavhängighet och fri sammanslutning av de enskilda kommunerna.

Men det är säkert, om pariserkommunen hade levt en månad längre, hade den med naturnödvändighet, genom förhållandenas makt, drivits till detta mål. Vi må icke förglömma att bourgeoisie använde fulla fyra år av sammanhängande revolutioner för att komma ur en inskränkt monarki in i en borgerlig republik, och vi kunna icke vara förvånade över, att folket i Paris icke med ett enda språng kunde genomlöpa detta tidsrum, i vilken den anarkistiska kommunen skiljer sig från militärbanditernas regering. Men vi vete också, att nästa revolution i Frankrike och lika säkert i Spanien skall bli rent kommunistisk, att pariserkommunens verk åter skall upptagas där det avbröts av mördarna från Versailles.

Kommunen dukade under och bourgeoisie hämnades - vi veta hur - för den fruktan, som folket ingjutit hos dem, när de dock avkastade regeringens ok. De bevisade tydligt, att det moderna samhället delat sig i två klasser: på ena sidan arbetarna, som måste giva företagen mer än hälften av sina produkter och trots allt detta

ännu är fallet att försonligt betrakta sina arbetsgivares förbrytelser; på andra sidan dagdrivarna, parasiterna, ledda av djuriska instinkter, som hata sina slavar och äro beredda att sönderslita dem som rovdjur.

Sedan denna senare klass hade inspärtrat folket i Paris och barrikaderat varje utgång, låto de draga ut de av kasärnlivet och riklig vinförplägning djuriskt vördna soldaterna och sade dem: »Döda dessa vargar och deras varginnor och vargungar!» Och till folket sade de: »Vad ni än göra, så måste ni dö! Om ni taga vapen i händerna - ni måste dö! Om ni överlämna oss edra vapen - ni måste dö! Om ni hugga in eller tigga om nåd - ni måste dö! Till vilken sida ni än vill se, till höger eller vänster, framåt eller bakåt, till himmelen eller jorden - ni måste dö! - Ni stå icke allenast utanför mänskligheten och varken ålder eller kön skall rädda eder, varken er eller de edra - ni måste dö! Men först måste ni bekomma en försmak därav genom att se edra hustrur, systrar, edra döttrar och söner, till och med dibarnen, dö framför er. Man skall gå bort och hämta de sårade från lasaretten för att med bajonetten hacka dem i stycken inför edra ögon och slå dem sönder med gevärskolven. Sedan skall man draga dem, ännu levande, vid sönderslagna ben eller blödande armar och kasta dem i gravarna på gatan som blodiga sopor. - Ni måste dö, dö, dö!»

Skall folket, som i tusental blevo slaktade på det hemskaste sätt, på sträckbänk, genom hunger och tygellös hämnd, med alla upptänkliga, raffinerade uselheter, skall detta folk någonsin förgäta dessa stordåd av blodig gemenhet?

Väl kastad till marken, men icke besegrad, skall kommunen en dag åter uppstå. Och det är icke längre blott en dröm hos besegrade, vilka i sin fantasi måla en vacker skenbild av sina förhoppningar. Nej, kommunen blir det synbara, skarpt mejslade målet. Tanken genomtränger massan, den giver den ett samlingstecken, en fana, och vi vänta med, tillförsikt, att den nuvarande generationen gör ett slut på bourgeoisieiens ovärdiga utplundring, avskaffar det statliga förmynderskapet och i människosläktets utveckling inviger en era av frihet, likhet och solidaritet.

Det Anarkistiska Biblioteket

Peter Kropotkin
Pariserkommunen

Tidningen Brand #11, #13 1931

www.anarkistiskabiblioteket.se